

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Lukiolaisten Liitto ry (SLL) kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Suomen Lukiolaisten Liitto pitää lainuudistuksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina, mutta niiden toteutus on vielä puutteellinen ja hätiköiden valmisteltu. Toisen asteen koulutus tulee olemaan isojen haasteiden edessä nuorisoiäluokkien pienentyessä, ja tähän demografiseen kehitykseen on parasta varautua ennakoivasti. SLL pitää kuitenkin hieman epäselvänä sitä, miten nyt esitetyt muutokset vastaavat hankkeelle asetettuja tavoitteita.

SLL huomauttaa, että vaikka kyse on toisen asteen kehittämishankkeesta, niin esitykseen tuodut ratkaisut koskevat lähinnä ammatillista koulutusta, eivätkä lukiokoulutuksen kehitystarpeet (mm. pienten lukioiden lisän kehittäminen) tule riittävästi käsitellyksi. SLL edellyttää, että lukiokoulutuksen kehittämistarpeita käsitellään kattavasti hankkeen loppuraportissa. Tulevaisuuden laadukas toisen asteen koulutus turvataan ensisijaisesti varmistamalla riittävä koulutuksen perusrahoitus.

Kaksoistutkinnot ja yhdistelmäopinnot

SLL pitää tärkeänä tavoitteena, että tulevaisuudessa kaksoistutkinnon asema tunnistetaan selkeämmin säädöksissä. Kaksoistutkinnon käytäntöjen tulee olla opiskelijoiden näkökulmasta selkeät ja kaksoistutkintoa tekeville opiskelijoilla tulee olla selkeä oikeudellinen asema.

Toisen asteen kaksoistutkinto on kuitenkin vaativa tutkinto, joka sopii vain harvoille opiskelijoille. SLL on huolissaan siitä, lisääkö kaksoistutkinto hakukohteena epävarmojen opiskelijoiden hakeutumista kaksoistutkintoon. Esityksen sivulla muutoksia perustellaan siten, että "samalla vähennettäisiin yhteishaun valintoihin liittyviä paineita ja epävarmuuden kokemuksia". SLL suhtautuu tähän huomioon kriittisesti: yksi hakukohde lisää ei automaattisesti helpota nuorten kokemaa epävarmuutta. Päinvastoin liian raskaaksi osoittautuneen tutkinnon keskeyttäminen voi olla iso kolaus nuoren mielenterveydelle ja käsityksille minäpystyvyydestä.

Muutokset yhteishakuun vaativat välttämättömiä panostuksia sekä perusopetuksen että toisen asteen opintojen ohjaukseen. Kaksoistutkinnosta ei missään tilanteessa saa muodostua hakukohdetta, jota suositellaan niille epävarmoille opiskelijoille, jotka eivät osaa valita ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen välillä. Erityisen huolen kaksoistutkinnon opiskelijoiden jaksamiselle asettaa ylioppilastutkintouudistus, jossa pakollisten kirjoitettavien aineiden määrää kasvatettiin neljästä viiteen. Mahdollisuus hakea kaksoistutkinnon suorittamiseen kesken ammatillisten opintojen tulee säilyttää.

Kaksoistutkinnon tuominen yhteishakukohteeksi vaatii vielä lisäselvitystä mm. lisärahoitustarpeen arvioimisen ja yhteishaun toimivuuden näkökulmasta. SLL on huolissaan siitä epäsuhdasta, että kaksoistutkintojen määrää halutaan kasvattaa, mutta lisärahoitukselle ei nähdä tarvetta. Suurempi suoritettujen opintojen määrä tarkoittaa lisääntyneitä tarvetta mm. opetus- ja ohjaushenkilöstölle. Valmisteluun on kirjattava, että rahoitusmekanismi tarvittaessa vastaa lisääntyneisiin kustannuksiin.

SLL ei kannata kaksoistutkintoa koskevaa uudistusta sen nykyisessä muodossa ja pitää välttämättömänä, että esitys tulee palauttaa lisävalmisteluun. Kaksoistutkinnon lisäämistä yhteishakukohteeksi voisi kokeilla esimerkiksi paikallisten kokeilujen kautta. Myös ristiinopiskelujen kehittämistä tulisi lähestyä kokeilujen kautta, jossa kehitetään myös lukio-opiskelijoiden joustavia mahdollisuuksia tehdä yksittäisiä ammatillisen kursseja.

Lukiolakiin ehdotetaan otettavaksi käyttöön uusi termi "yhdistelmäopintojen aineopiskelija". Erilaisten opiskelijoiden tilanteen selkiyttäminen lukiolakiin on kannatettavaa, mutta SLL pitää nyt esitettyä termiä harhaanjohtavana. Yhdistelmäopintojen käsitettä ei tunnisteta lukiolaissa.

Lopuksi

SLL katsoo, että toisen asteen duaalimallin säilyttäminen tulee kirjata koulutuspoliittisen selonteon linjauksen mukaisesti perusperiaatteeksi lakiin. Ammatillisten opiskelijoiden yleissivistävien opintojen kehittäminen on perusteltua ja kannatettavaa, mutta sitä ei tule tehdä lukio-opintojen laadun kustannuksella. Toisen asteen opintoja ja koulutusmuotojen välistä yhteistyötä tulee

lähtökohtaisesti kehittää koulutusmuodon omista tarpeista käsin. Tehtävät muutokset eivät saa johtaa ammatillisten opiskelijoiden jatko-opintokelpoisuuden heikkenemiseen.

SLL huomauttaa, että suurien koulutuksen kehittämishankkeiden tulisi aina pohjautua tutkittuun tietoon. Nyt uudistusta pyritään vetämään läpi hallituskauden loppupuolella tilanteessa, jossa oppivelvollisuuden laajentaminen on juuri tullut voimaan, lukioiden uudet opetussuunnitelmat käyttöön syksyllä 2021 ja ammatillisen reformistakaan ei ole kauan, puhumattakaan siitä, kuinka paljon koronapandemian tuomat poikkeusjärjestelyt ovat kuormittaneet opiskelijoita ja henkilöstöä toisella asteella. Tutkimustietoa viimeaikaisten uudistusten toimivuudesta, puutteista ja kustannuksista on hyvin niukasti, jos ollenkaan, mikä ei tee tästä hetkestä rakentavaa aikaa viedä läpi uusia uudistuksia.

Lisätietoja lausunnosta antaa:

Koulutuspoliittinen asiantuntija Aliisa Toivanen (aliisa.toivanen@lukio.fi)

Toivanen Aliisa
Suomen Lukiolaisten Liitto